

Vertaisoppimista Euroopassa 2018-2021

Tiivistelmä

Luetaan yhdessä on valtakunnallinen vapaaehtoistyön verkosto, joka tukee maahan muuttaneiden, erityisesti naisten, kielen oppimista ja kotoutumista. Verkosto tarjoaa lukutaidon ja suomen tai ruotsin kielen opetusta eri puolilla Suomea. Toimintaa järjestetään valtakunnallisissa etäopetusryhmissä ja sen lisäksi 80 lähiopetusryhmässä noin 30 paikkakunnalla. Opetuksesta vastaavat verkostomme 524 vapaaehtoista. Toimintamme pääpaino on arjen kielitaidossa, toiminnallisessa ja yksilöllisessä opetuksessa sekä joustavuudessa. Pääkohderyhmiämme ovat kotivanhemmat, seniorit, luku- ja kirjoitustaitoa harjoittelevat henkilöt sekä muiden koulutusten ulkopuolelle jääneet henkilöt. Kotivanhemmat ovat tervetulleita mukaan toimintaan pienten lastensa kanssa. Toiminta on osallistujille maksutonta.

Jokaisen verkoston vapaaehtoisen tausta on erilainen, eikä heiltä odoteta aikaisempaa kokemusta opettamisesta tai vapaaehtoistyöstä vapaaehtoistoiminnan aloittamisen yhteydessä. Vapaaehtoisten joukossa on kuitenkin paljon eläkkeellä olevia henkilöitä ja entisiä tai nykyisiä opettajia. Kyseessä on hyvin heterogeenin ryhmä iän, ammatin, asuinpaikan ja opetuskokemuksen suhteen. Yhteistä vapaaehtoisillemme on halu tehdä arvokasta ja mielekästä vapaaehtoistyötä monikulttuurisuuden kentällä.

Verkostolle myönnettiin Erasmus+ liikkuvuusrahoitus Vertaisoppimista Euroopassa vuosille 2018-2021. Opintomatkojen tavoitteena oli Luetaan yhdessä -verkoston henkilöstön ja vapaaehtoisten osaamisen lisääminen seuraavilla osa-alueilla: uudet opetusmenetelmät, maahanmuuttajakoulutuksen kehittäminen ja erilaiset oppimisympäristöt. Lisäksi opintomatkojen tavoitteena oli luoda verkostolle kansainvälisiä yhteyksiä, tutustua maahanmuuton ja kotoutumisen kentän ajankohtaisiin kansainvälisiin muutoksiin ja vastavuoroisesti viedä Eurooppaan myös suomalaisen kansalaisjärjestön tekemän työn hyviä käytäntöjä verkoston oman konseptin muodossa.

Hankkeeseen osallistui yhteensä 36 Luetaan yhdessä -verkoston vapaaehtoista, jotka valittiin motivaation perusteella. Valinnassa huomioitiin myös verkoston maantieteellisesti laaja toiminta ja osallistujat valittiin kattavasti koko verkoston toimialueelta. Myös verkoston 4 työntekijää osallistuivat opintomatkoihin yhteensä 7 kertaa.

Hankkeen aikana toteutettiin yhteensä 9 opintomatkaa, jotka olivat kaikki job shadowing -tyypin aktiviteetteja. Kohdemaita olivat Portugali, Italia, Hollanti, Ranska, Espanja, Kreikka, Norja ja kahdesti Saksa. Näistä kahdeksan opintomatkaa toteutettiin matkustaen ja yksi koronapandemian vuoksi virtuaaliliikkuvuutena Zoomin välityksellä. Vastaanottavien organisaatioiden joukossa oli mm. järjestötoimijoita, seurakuntia, paikallisia viranomaisia sekä oppilaitoksia. Jokaiseen matkustaen toteutettuun liikkuvuuteen sisältyi kaksi-kolme eri vierailukohdetta. Yhteensä liikkuvuuksilla tutustuttiin 22 eri organisaatioon.

Oppimatkojen avulla verkoston vapaaehtoisten ja Luetaan yhdessä -verkoston henkilöstön tieto Euroopan muiden maiden maahanmuuton ja kotoutumisen kentästä, erilaisista oppimismetodeista, oppimisympäristöistä sekä kansainvälisten toimijoiden hyvistä käytännöistä lisääntyi. Opintomatkoihin osallistuneet vapaaehtoiset toimivat jo hankkeen aikana Luetaan yhdessä -lähettiläinä ja levittivät liikkuvuuksilla oppimiaan hyviä käytäntöjä verkoston järjestämässä koulutustilaisuuksissa ja ryhmien välisissä tapahtumissa. Osallistujat tuottivat verkoston nettisivuille myös vapaamuotoisia artikkeleita matkoistaan ja niihin liittyvistä havainnoistaan. Vapaaehtoisille opintomatkat toimivat myös palkitsevana kokemuksena heidän tekemästään arvokkaasta ja merkityksellisestä työstä.

Opintomatoille osallistuneiden yhteisessä työpajassa tuotettiin kymmenen hyvän eurooppalaisen käytännön tiivistelmä, jota tullaan hyödyntämään jatkossa verkoston toiminnan kehittämisen tukena. Näin hankkeen tuloksia jalkautetaan verkoston toimintasuunnitelmiin sekä tuntisuunnitelmiin, ensimmäiset ideat on jo kirjattu vuoden 2022 toimintasuunnitelmaan. Opintomatkojen kokemukset vaikuttivat myös olennaisesti verkoston viisivuotisstrategian päivitykseen. Näillä konkreettisilla keinoilla verkoston toimintaan osallistuvat opiskelijat saavat jatkossa entistä laadukkaampaa ja monipuolisempaa opetusta ja opintomatkojen tulokset vaikuttavat toimintaan myös pitkällä tähtäimellä. Kymmenen hyvän käytännön listaus julkaistiin sekä verkoston nettisivuilla, että EPALE:n alustalla.

Vertaisoppimista Euroopassa oli verkoston ensimmäinen kansainvälinen hanke. Opintomatkat syvensivät sekä työntekijöiden että vapaaehtoisten tietotaitoa oppimisen ja kotoutumisen kansainvälisistä näkökulmista ja antoivat tervetullutta inspiraatiota toiminnan jatkokehittämiseen. Saimme myös yhteistyökumppaneiltamme kiitosta heidän kanssaan käydyistä keskusteluista ja oman toimintamme esittelystä, oppimiskokemukset olivat siis molemminpuolisia.

Hankkeen arviointi

Liikkuvuuksille osallistuneet vapaaehtoiset antoivat palautetta ja levittivät matkoilla kerryttämäänsä tietoa heidän kanssaan tehdyn erillisen learning agreement -sopimuksen mukaisesti.

Palautetta kerättiin seuraavasti:

- Osallistujilta kerättiin henkilökohtaista palautetta Mobility Toolin palautelomakkeiden avulla. Osallistujien Mobility Tooliin syöttämät tiedot koottiin yhteen omaksi dokumentiksi ja avointen kysymysten vastaukset analysoitiin läpi. Näin saatiin hyvä yleiskäsitys siitä, mitkä teemat ja asiat liikkuvuuksiin liittyen oli koettu erityisen antoisiksi ja missä olisi vielä jatkokehittämisen mahdollisuuksia.
- Osallistujat tuottivat opintomatoistaan vapaamuotoisia matkakertomuksia, joita julkaistiin verkoston nettisivuilla ja facebookissa.
- Opintomatoille osallistuneille järjestettiin erillinen toiminnallinen työpaja, jossa käytiin läpi hankkeen tavoitteiden toteutumista ja sen synnyttämiä kehitysideoita.
- Työpajan pohjalta työstettiin sähköinen kymmenen parhaan hankkeessa opitun käytännön julkaisu
- Saatu palaute ja hankkeen tulokset käydään läpi verkoston ohjausryhmässä loppuraportin palauttamisen jälkeen. Hankkeen tuloksia on jo hyödynnetty verkoston uuden strategian päivittämisessä ja vuoden 2022 toimintasuunnitelman laatimisessa. Kehitystyötä jalkautetaan myös tulevaisuudessa verkoston toimintasuunnitelmiin 10 hyvän käytännön julkaisun pohjalta.

Kerättyjä tietoja ja palautteita verrattiin alkuperäisen hankehakemuksen tavoitteisiin ja toimintoihin. Keräämämme tiedon ja sen analysoinnin perusteella olemme saavuttaneet hankkeen tavoitteet, kuten oli tarkoitus.

Hankkeen tulokset

Hankkeen tavoitteena oli mm. lisätä osallistujien:

- tietoa ja näkemystä kotoutumisen ja kielen oppimisen kansainvälisestä kentästä sekä muiden toimijoiden hyvistä käytännöistä
- ymmärrystä syrjäytymisvaarassa olevien tilanteesta

- valmiutta tukea opiskelijoiden yksilöllisiä oppimisprosesseja uudella tavalla
- tietoa ja taitoa toimia aktiivisesti uusien toimintamallien kehittämisessä Luetaan yhdessä -verkostossa
- vapaaehtoisten omaa motivaatiota, omaa toimijuutta ja innostusta
- Luetaan yhdessä verkoston kansainvälisten verkostojen syntymistä eurooppalaisten kollegojen kanssa

Hanke saavutti nämä tavoitteet erinomaisesti.

Lähes kaikki liikkuvuuksien osallistajat raportoivat, että heidän tietonsa maahanmuuton tilanteesta, palvelujärjestelmästä ja maahanmuuttajien aseman haasteista kohdemaissa lisääntyi merkittävästi. Tämä tieto koettiin todella hyödylliseksi ja se tarjosi antoisan mahdollisuuden vertailla Suomen ja kohtemaan välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Hyödylliseksi mainittiin monessa palautteessa myös lisääntynyt tieto siitä, miten maahan muuttaneille suunnattu kielen opetus on käytännössä eri maissa järjestetty ja miten sitä rahoitetaan.

Osallistajat raportoivat saaneensa lisää ideoita uusille oppimateriaaleille ja haluavansa kokeilla niitä käytännössä omissa ryhmissään. Myös ryhmissä käsiteltäville aiheisiin ja teemoihin oli saatu lisää näkökulmia ja ajatuksia. Näistä yksi liikkuvuusryhmä mainitsi jälkikäteen keskusteluissaan erityisesti naisten kuvallisen representaation lisäämisen oppimateriaaleissa esimerkiksi eri ammateista keskusteltaessa ja lähisuhdeväkivallan käsittelyn ryhmissä konkreettisenä tasa-arvotekona. Kielen oppimisen tukemisen ohella osallistajat olivat vaikuttuneita niistä organisaatioista, jotka tarjosivat oppijoille myös sosiaalista tukea.

Uusista oppimisympäristöistä ja metodeista raporteissa mainittiin pop-up tyyppinen kielikahvilatoiminta, kotivanhempien kielen kotiopetus, kielimentori-toiminta (language coach) sekä erilaiset kielen opetuksen ja ammatin tai työnhaun yhdistämisen mallit. Inspiroivaksi esimerkeiksi hyvistä käytännöistä koettiin paikallistason yhteisöllisyyden tukeminen naapurustoissa. Erikseen mainittiin myös maahan muuttaneiden osallistuminen kielen opetuksen tuottamiseen vertaisopettajina. Myös vapaaehtoisten yhteisöllisyyden tukeminen yhteisten, säännöllisten tapaamisten avulla oli koettu hyödylliseksi.

Asenteiden osalta raporteissa nousi esille vapaaehtoisten positiivisen asenteen tärkeys kohtaamisissa, toiston tärkeys ja hitaimman oppijan ehdoilla eteneminen. Joissakin kohteissa vapaaehtoiset olivat saaneet osallistua oppitunneille ja olivat näin päässeet itse kokemaan, millaista on olla oppijan roolissa vieraan kielen tunnilla. Tämä kokemuksellinen lähestymistapa oli koettu erityisen hyödylliseksi. Moni osallistuja kertoi liikkuvuuksien jälkeen arvostavansa suuresti tutustumiskohteiden tekemää arvokasta vapaaehtoistyötä ja sen merkitystä. Myös vapaaehtoisten oma innostus ja motivaatio vapaaehtoistyötä kohtaan oli liikkuvuuksien ansiosta kasvanut, samoin arvostus Suomen palvelujärjestelmää kohtaan oli lisääntynyt.

Yhteistyötahot olivat kiinnostuneita kuulemaan verkostomme tekemästä työstä. Liikkuvuushankkeemme koettiin myös heidän toimestaan inspiroivana ja toivotimme vastavuoroisesti vierailukohteemme tervetulleiksi myös Suomeen.

Moni opintomatkoille osallistuja toivoi, että heillä olisi ollut mahdollisuus tutustua paikallisiin toimijoihin pidemmän aikaa, kuin mikä oli mahdollista vastaanottavien tahojen omista aikatauluista johtuen. Myös opetustilojen seuraamista toivottiin lisää, sillä kaikissa kohteissa tämä ei ollut valitettavasti mahdollista. Kaiken kaikkiaan saimme opintomatkoista runsaasti positiivista palautetta ja kiitosta. Erinomaisista oppimistuloksista kertoo se, että lähes 95% osallistujista olivat tyytyväisiä liikkuvuuksiin. Kaikki osallistuneet suosittelisivat vastaavaa kokemusta kollegoilleen.

Hankkeen vaikutukset

Opintomatkojen avulla verkoston 36 vapaaehtoisen ja verkoston henkilöstön tieto Euroopan muiden maiden maahanmuuton ja kotoutumisen kentästä, erilaisista oppimismetodeista sekä kansainvälisten toimijoiden hyvistä käytännöistä lisääntyi.

Alueellisesti:

Vapaaehtoiset saivat uusia ideoita ja menetelmiä kielen opettamiseen ryhmissä. Monet kertoivat myös saaneensa vahvistusta sille, että ovat tehneet toimivia asioita. He saivat kontakteja eurooppalaisiin kollegoihin ja verkoston muihin vapaaehtoisiiin ja uutta innostusta vapaaehtoistyöhön. Saimme osallistuneilta runsaasti kiitosta opintomatkoiista, monelle se oli merkittävä ja palkitseva kokemus sitoutuneesta vapaaehtoistyöstä. Kiinnostavaa oli, että opintomatkojen jälkeen moni osallistuja kuvasi yhteisessä työpajassa, että heidän arvostuksensa suomalaista maahanmuutto- ja kotoutumistyötä, poliittista järjestelmää ja kansalaisyhteiskunnan rahoitusmahdollisuuksia kohtaan on kasvanut.

Valtakunnallisesti:

Verkoston opiskelijat saavat jatkossa entistä laadukkaampaa ja monipuolista opetusta ja sitoutuvat sitä kautta entistä enemmän opiskeluun verkostossa. Yksi opintomatkoiilla saaduista tuloksista liittyi eurooppalaisiin esimerkkeihin opiskelijoiden osallisuuden lisäämisestä. Verkostomme uudessa viisivuotisstrategiassa olemmekin nostaneet tämän strategiamme tärkeimmäksi painopistealueeksi.

Kansainvälisesti:

Opintomatkojen kautta verkostomme on saanut lisää kansainvälistä perspektiiviä, kontakteja eurooppalaisiin toimijoihin ja runsaasti kehittämisideoita. Toisaalta olemme myös saaneet liikkuvuuksien yhteistyötahoilta paljon kiinnostusta, arvostusta ja kiitosta tekemästämme työstä ja jo olemassa olevista hyvistä käytännöistämme. Toimintamme on eurooppalaisessakin mittakaavassa koettu ainutlaatuiseksi.

Hankkeen tulosten levittäminen

Hankkeen tulosten levittämisessä pääkohderyhmät olivat Luetaan yhdessä -verkoston vapaaehtoiset, verkoston ohjausryhmä, liiton keskushallitus, kotimaiset yhteistyökumppanimme ja muut toiminnastamme kiinnostuneet.

Tuloksia on jaettu seuraavin keinoin:

- Osallistujien matkapäiväkirjat on julkaistu verkoston nettisivuilla, facebookissa ja verkoston uutiskirjeessä.
- Hankkeesta on raportoitu säännöllisesti verkoston ohjausryhmälle ja emo-organisaation keskushallitukselle.
- Hankkeen tuloksia on jalkautettu verkoston toimintasuunnitelmaan ja tuntisuunnitelmaan 2022.
- Hankkeen tuloksia on jalkautettu verkoston päivitettyyn strategiaan vuosille 2022-2026.
- Hankkeen tuotos "10 hyvää käytäntöä Euroopasta" -julkaistiin verkoston nettisivuilla, facebookissa ja EPALEssa.

Opintomatkoiille osallistuneet osallistuivat ulkoiseen tiedottamiseen kirjoittamalla kokemuksistaan kirjoituksia verkoston nettisivuille, uutiskirjeisiin ja facebookiin. Lisäksi opintomatkoiille osallistuneet ovat

toimineet "lähettiläinä" verkoston tilaisuuksissa, joissa he ovat päässeet kertomaan kokemuksistaan ja oppimistaan asioista kaikille verkoston vapaaehtoisille.

Hankkeen tuloksista ja sen puitteissa tehdystä 10 hyvän käytännön julkaisusta on tiedotettu verkoston ulkoisessa viestinnässä, kuten nettisivuilla ja facebookissa. Julkaisusta tiedotetaan myös tammikuussa 2022 verkoston uutiskirjeessä yhdessä hankkeen tulosten kanssa. Uutiskirje tavoittaa 1387 tilaajaa, jotka ovat verkoston vapaaehtoisia ja toiminnasta muuten kiinnostuneita henkilöitä.

Jokaisella Luetaan yhdessä -verkoston ryhmällä on yhteistyökumppani, jonka kanssa toimintaa toteutetaan. Toiminnalla onkin näin yli 80 organisaatiota kattava yhteistyöverkosto, jossa on monipuolisesti toimijoita eri kunnista, järjestöistä, oppilaitoksista ja seurakunnista. Luetaan yhdessä -verkosto julkaisee uutiskirjettä yhteistyökumppaneilleen kaksi kertaa vuodessa. Talven 2021 yhteistyökumppaneille viestittiin hankkeen tuloksista ja 10 hyvän käytännön sähköisestä julkaisusta. Samalla yhteistyötahoille tarjottiin mahdollisuutta kutsua liikkuvuuksiin osallistuneita "lähettiläitä" organisaatioihinsa kertomaan lisää kokemuksistaan.

